

UNIVERSITATEA “BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Istorie și Filosofie

Școala doctorală - disciplina ISTORIE

Teză de doctorat

(rezumat)

**ISTORIA POȘTELOR LOCALE
TRANSILVANE**

Conducător șt.

prof. univ. dr. Nicolae BOCȘAN

Doctorand: Mircea Dragoteanu

Cluj-Napoca

2010

CUPRINS

1. Introducere. Alegerea temei.	1
2. Cronologia cercetărilor privind istoria poștelor locale transilvane	6
3. Asociația Carpatină Transilvană a Turiștilor (S.K.V.)	
3.1. <i>Siebenbürgischer Karpathenverein</i>	29
3.2. Secțiunea S.K.V. Sibiu (<i>Section Hermannstadt des S.K.V.</i>)	35
3.3. Secțiunea S.K.V. Sebeș (<i>Section Mühlbach des S.K.V.</i>)	40
4. Istoria stațiunii Păltiniș (Hohe Rinne) de la înființare până la Primul Război Mondial	
4.1. Întemeierea Păltinișului	42
4.2. Evoluția antebelică a stațiunii Păltiniș - Hohe Rinne	58
4.3. O privire de sinteză asupra perioadei antebelice a stațiunii Păltiniș	134
5. Mecanisme de operare ale Poștei locale Păltiniș de la începuturi până la Primul Război Mondial	
5.1. Necesitatea pentru stațiune a serviciului de curier poștal local	140
5.2. Traseul curierului local. Oficiul de stat partener („ultima poștă”).	143
5.3. Intrarea în funcțiune a serviciului poștal local (1894) și evoluția sa din primii ani	144
5.4. Noul mecanism al curierului local și concesiunea sa între 1900-1907	146
5.5. Curierul local între 1908-1914. Transportul corespondenței între Hohe Rinne și Sibiu prin cursele de omnibus.	149
5.6. Rute alternative pentru corespondențele trimise din Păltiniș înainte de 1918	151
5.7. Transportul cărților poștale simple și ilustrate	

în sezoanele de vară 1895-1899	155
5.8. Corespondențe transportate de curier către Păltiniș / Hohe Rinne, înainte de Primul Război Mondial	156
5.9. Transportul prin curier la Hohe Rinne al ziarelor și micilor colete	161
5.10. Corespondențele expediate din Păltiniș în extrasezon	162
5.11. Alte corespondențe Hohe Rinne circulate fără mărci locale	165
6. Mecanisme de utilizare poștală a timbrelor locale ale Păltinișului în perioada antebelică	
6.1. Introducerea mărcilor locale la Păltiniș	167
6.2. Tirajele mărcilor locale Păltiniș (Hohe Rinne)	168
6.3. Mecanisme de utilizare a mărcilor poștale locale la Păltiniș	169
6.4. Punerea în circulație a primelor timbre Hohe Rinne. Emisiunea I (1895).	170
6.5. Utilizarea poștală a timbrelor din emisiunea a II-a (1895)	174
6.6. Mecanisme de utilizare poștală a emisiunii a III-a	184
6.7. Utilizarea poștală a timbrelor din 1903, emise special pentru ilustrate	192
6.8. Creșterea tarifului pentru scrisori. Emisiunea a V-a (1906).	196
6.9. Emiterea de timbre provizorii în 1909	204
6.10. Emisiunea a VII- a (1910) - utilizarea imaginii timbrelor locale ca propagandă turistică. Creșterea tarifului pentru cărțile poștale.	207
6.11. Întregul poștal local Hohe Rinne din 1910	212
7. Păltinișul și serviciul său de poștă locală în perioada Primului Război Mondial	
7.1. Declanșarea ostilităților	215
7.2. Anii de război 1914-1916	216
7.3. Păltinișul în timpul și după bătălia Sibiului (august-septembrie 1916)	218
7.4. Anii 1917-1918	220
8. Poșta locală Păltiniș după Unirea Transilvaniei cu Regatul României	
8.1. Primii ani de după război: 1919-1922	222
8.2. Mecanismele de utilizarea postbelică a mărcilor	

din emisiunea 1910	226
8.3. Emisiunea a VIII-a (1923)	233
8.4. Utilizarea poștală a emisiunii a IX-a - 1924	239
8.5. Sistemul de poștă locală al Păltinișului după 1927	260
8.6. Păltinișul după sfârșitul poștei locale	271
9. Poșta locală Bistra	
9.1. O privire de ansamblu	278
9.2. Căile de acces și împrejurimile	279
9.3. Vara la Bistra în primii ani ai secolului XX	281
9.4. Transportul corespondențelor din și către Bistra înainte de înființarea serviciului de curier	283
9.5. Înființarea și organizarea Poștei Bistra	284
9.6. Mărcile locale Bistra	288
9.7. Sfârșitul Poștei Bistra	297
9.8. Tipurile mărcilor locale Bistra	300
10. Poșta locală Măgura	
10.1. O privire generală asupra stațiunii	302
10.2. Colonia de vară Măgura la începutul secolului XX	303
10.3. Emisiunea Măgura din 1903	304
10.4. Comunicarea poștală a stațiunii Măgura în verile dintre 1904 și Primul Război Mondial	307
10.5. A doua emisiune Măgura	307
10.6. Obliterările prezente pe mărcile locale Măgura	311
11. Sistemul de poște locale al cabanelor din Carpați pe teritoriul de astăzi al României (1894-1945)	
11.1. O privire generală asupra poștelor de cabană (1895-1945)	313
11.2. O comparație între procedurile poștale de la Păltiniș (Hohe Rinne) și cele ale poștelor de cabană	322
11.3. Elemente distinctive în evoluția unor poște de cabană	325
12. Contribuții aduse de cercetările proprii la cunoașterea istoriei poștelor locale transilvane și a perioadei de pionierat a turismului în Munții Carpați	332
13. Anexe	

I. Arthur Ritter von Raimann, Gustav Kiszling: ” <i>Markenmonografie Hohe Rinne</i> ”	337
II. Geza von Jakóts (1924): ” <i>Tabel sinoptic cu mărcile Păltiniș și Bistra</i> “	340
III. <i>Prospect de reclamă pentru Casa de cură Păltiniș</i> (<i>Kurhaus auf der hohen Rinne</i>) - 1899	341
IV. Adolf Schullerus: ” <i>Erika Brukenthalia</i> ”	346
V. Scrisoarea lui Johann Rilki cu privire la Poșta locală Bistra către colecționarul sibian Viktor Thoïs (28 feb. 1944)	357
VI. ” <i>Călăuzul pentru Sibiiu și împrejurime</i> ” (1903), capitolul ” <i>excursiuni la munte</i> ”	358
VII. Tipurile mărcilor Hohe Rinne și blocurile-report	361
VIII. Ștampilele locale Hohe Rinne	370
IX. Obliterările, mărcile și tarifele în uz la oficiile poștale de stat partenere ale Poștei locale Păltiniș	373
X. Ilustratele Hohe Rinne (Păltiniș)	383
XI. ” <i>S.O.S. Hohe Rinne</i> ”, sau cum au salvat (deocamdată) timbrele sale vechiul Păltiniș	388
14. Bibliografie	398

CUVINTE-CHEIE

Transilvania, poșta locală, curier, turism, timbre, cabană, Păltiniș, Hohe Rinne, Bistra, Măgura, S.K.V., ilustrată, ștampilă, transport,

REZUMAT

Cap.1. Introducere. Alegerea temei.

La cumpăna secolelor XIX și XX, turismul în Munții Carpați a cunoscut o rapidă dezvoltare. Sub influența unui curent de promovare a turismului montan care debutase în Europa Occidentală cu câteva decenii înainte, mai multe organizații și asociații turistice au mărit treptat accesibilitatea înălțimilor prin construirea de cabane și refugii, deschiderea unor noi drumuri de acces și marcarea de trasee turistice.

S-au pus atunci bazele multora dintre stațiunile și cabanele care sunt și astăzi puncte de reper în Carpații României. Poiana Brașov, Păltiniș (Hohe Rinne), Stâna de Vale, Lacul Roșu, Negoiu, Bâlea, Urlea, Piatra Craiului, Mălăiești, Bolboci, Șurian, iată numai câteva dintre ele. Altele, între timp dispărute, au rămas doar file din istoria turismului, precum stațiunile Bistra și Măgura sau cabanele Abraham, Bârcaciu și Naja.

În Vechiul Regat existau deja localități de nivel rural sau urban cu pronunțat specific montan (Sinaia, Bușteni, Câmpulung Muscel, Călimănești, Slănic Moldova, Piatra Neamț, Rucăr etc.), care constituiau atât locuri de vilegiatură, cât și o bună bază de plecare pentru drumețiile montane. De aceea, construirea de cabane și înființarea de noi stațiuni în această zonă au fost mai puțin evidente decât pe versantul transilvan al Carpaților, lăsând puține urme și în istoria poștală.

În Ardeal, din timpurile vechi, sub poalele și pe văile Carpaților se întindea, întreruptă doar de zona secuimii, o coroană de sate românești avându-și în bogățiile muntelui principala sursă de existență. Oieritul, creșterea vitelor și prelucrarea lemnului depindeau în bună măsură de culmile învecinate, ale căror poteci și locuri pitorești le erau muntenilor bine cunoscute. Dezvoltarea turismului de la sfârșitul secolului XIX i-a apropiat însă de înălțimile alpine și pe locuitorii orașelor, care aveau nevoie de condiții pe care vechile sate nu le puteau oferi. Din această cauză, dar și din dorința de a nu rămâne mai prejos decât realizările din Vestul Europei, în Munții Carpați au apărut un număr semnificativ de noi cabane și stațiuni. Majoritatea acestora s-au clădit în apropierea zonelor locuite de sași, în colectivitatea cărora turismul montan găsisese un teren foarte favorabil.

Înființarea noilor puncte turistice în inima munților a fost un proces greu și costisitor, care s-a lovit între multe alte dificultăți de precaritatea mijloacelor de comunicare cu localitățile din vale. Acolo unde turiștii doreau să rămână mai mult timp, s-a făcut simțită nevoia de a li se asigura o legătură poștală cu cei de acasă, prin care să poată trimite, iar în unele locuri să și primească corespondențe sau mici colete.

La Păltiniș de exemplu, durata medie cât oaspeții veniți la tratament balnear rămâneau vara în stațiune era de peste 30 de zile. În acest interval, inclusiv în lipsa unei legături telefonice, era foarte necesară o cale de comunicare cu cei rămași acasă. Însăși rămânerea oaspeților în stațiune și durata sejurului lor erau dependente de stabilirea unei comunicări poștale cu localitățile din vale pe parcursul sezonelor de vară, fapt la fel de evident și în cazul stațiunilor Bistra și Măgura.

În cabanele alpine, excursioniștii stăteau mai puțin, cel mult câteva zile, deci era fără obiect un sistem prin care să primească acolo corespondențe. Trimiterile poștale de la cabane erau însă foarte importante, având

un dublu rol. Pe de-o parte semnău celor de-acasă prezența la cabană în momentul respectiv, fapt important în principal pentru cei plecați în tururi alpine pe durate mai lungi și cu trasee incluzând mai multe cabane. Pe de altă parte, era importantă propaganda turistică pe care asociațiile proprietare ale cabanelor o făceau prin ilustratele expediate de la acestea. Imaginile cărților poștale ilustrate includeau aspecte direct legate de cabane, dar și de locuri pitorești din universul montan înconjurător.

Rolul deosebit al sistemelor de poștă locală pentru dezvoltarea turismului montan nu a impresionat însă autoritățile poștale ale vremii. Din considerente economice, Poșta Maghiară (ulterior și Poșta Română, la Păltiniș și la cabanele montane din perioada interbelică) a refuzat să înființeze agenții sau oficii sezoniere în zone montane depărtate de rețeaua poștală deja existentă. Acest fapt a dus în câteva stațiuni și cabane importante la necesitatea de a se asigura prin forțe proprii transportul de corespondență între acestea și cel mai apropiat oficiu al poștei de stat. Au apărut astfel și în Transilvania poștele locale turistice - numite în literatura anglo-saxonă *poște hoteliere* ("Hotel Posts"), iar în cea de limbă germană *poște prin curier* ("Botenpost"), care au asigurat o comunicare regulată pe timpul sezoanelor de vară pentru obiectivele turistice din munți, care nu puteau fi deservite de către poșta de stat. Scopul acestor poște locale nu era de a aduce beneficii financiare inițiatorilor sau de a crea material filatelico-poștal, ci de a asigura turiștilor atât de necesara legătură cu cei de acasă. Aceste poște prin curier nu concureau poșta de stat, neactivând pe trasee ale acesteia, ci îi extindeau operabilitatea în zone nedeservite de sistemul poștal statal.

În Ardeal, trei dintre nou înființatele stațiuni au utilizat inclusiv mărci poștale proprii, necesare pentru contabilizarea sumelor încasate și pentru certificarea pe trimiteri a achitării taxei de curier. Acestea au fost Hohe Rinne (Păltiniș), Bistra și Măgura. Primele două din aceste poște locale au fost înființate și administrate de cea mai puternică asociație turistică a vremii - Siebenbürgischer Karpathen-Verein (S.K.V.) - Asociația Carpatină Ardeleană a Turiștilor. La Măgura, o încercare de înființare a unei poște locale s-a datorat însăși acestei mici stațiuni din Munții Apuseni, aparținând atunci Trezoreriei Maghiare.

Servicii destul de asemănătoare de curier local s-au înființat și la multe dintre cabanele alpine importante (Negoiu, Preșba, Bâlea, Postăvaru, Piatra Mare, Mălăiești etc.), dar acolo, deși foarte probabil existau taxe pentru ducerea trimiterilor la un oficiu de stat, nu s-au emis timbre, aplicându-se pe corespondențe numai ștampile proprii ale cabanelor.

Poștele locale transilvane au un caracter aparte în cadrul Europei, fiind precedate doar de poștele prin curier ale unor hoteluri elvețiene din a doua parte a secolului al XIX-lea ¹ și succedate în anii 1926-1933 de două poște locale turistice ale unor stațiuni montane din Austria ². Poștele locale turistice din Transilvania au apărut imediat după cele elvețiene (la Păltiniș în 1894, Măgura în 1903, Bistra în 1906), fără ca alte țări europene să înregistreze astfel de demersuri în perioada antebelică. Datorită caracterului lor special în context european și mondial, poștele locale turistice din Transilvania reprezintă un reper internațional în istoria poștală.

---

¹ Michel *Klassik-Katalog Europa 1840-1900*, pag. 620-23, Schwaneberger Verlag GMBH, Unterschleissheim, 2007

² Michel *Österreich Spezial Katalog 2003*, pag. 302, Schwaneberger Verlag GMBH, München, 2002

Poștele locale transilvane sunt bine cunoscute la nivel mondial, în mediile interesate de istoria poștală a Europei. Poșta locală Păltiniș (Hohe Rinne) a fost poșta turistică cu cea mai îndelungată activitate din istoria Europei (45 de ani, din 1894 până în 1939), iar corespondențele circulate prin poștele locale Bistra și Măgura sunt incluse între raritățile poștale ale începutului de secol XX în Europa. Cu toate acestea, datele de ordin științific asupra lor sunt extrem de limitate pe plan internațional. Broșura de 12 pagini a fraților Williams ³ din 1961, deși cu foarte multe omisiuni și date eronate, este încă nominalizată ca referință de marile case de licitații filatelice din lume. Istoriografia românească este foarte săracă în date asupra acestui subiect.

La nouă decenii de la primele încercări de sistematizare datorate sibianului Géza von Jakóts și după aproape 20 de ani pe care i-am dedicat studiului poștelor locale transilvane, am considerat deosebit de important girul științific pe care cercetările îl pot primi prin reunirea într-o teză de doctorat. Cele două ediții ale monografiei ”Istoria Poștelor Locale Transilvane” pe care le-am publicat în 1998 și 2008 au primit înalte distincții la expoziții filatelice naționale și internaționale (opt medalii de aur, din care cea mai importantă - la expoziția europeană de filatelie care a avut loc în Ungaria, în iulie 2009). Nici o altă lucrare românească de istorie poștală nu a primit o confirmare internațională care să se apropie cât de cât de un asemenea nivel.

Am considerat de aceea că o prezentare actuală într-o limbă de circulație internațională a istoriei poștelor locale din Ardeal necesită obiectivarea prealabilă printr-o teză de doctorat, care să dea greutatea adecvată informațiilor și modului de abordare. Din perspectiva unui colecționar sau cercetător din străinătate, valoarea informației crește considerabil prin validarea ei într-o teză de doctorat. Aceasta poate ridica credibilitatea expunerii de la o posibilă opinie personală a autorului la un nivel de referință cu caracter științific.

Alegerea temei a fost facilitată de faptul că autorul posedă în domeniul poștelor locale transilvane o colecție importantă filatelică, de cartofilie și de istorie poștală, considerată a fi una dintre cele mai mari sau poate chiar cea mai mare din lume. Relațiile amiabile cu alți colecționari importanți ai domeniului, din Germania, Austria, Marea Britanie și Ungaria au facilitat pe de altă parte obținerea de informații și de fotocopii după piese relevante de istorie poștală aflate în colecțiile respective.

În privința lucrării de față, nu trebuie uitate câteva aspecte, dintre care cel dintâi este relativ la denumirea sa. În ultimele decenii, termenul de “poște locale” s-a extins în România, înglobând laolaltă în cataloagele filatelice naționale din 1974 ⁴ și 1984 ⁵. Emisiunile de eliberare din Ardealul de Nord (1944-1945) și timbrele stațiilor Păltiniș, Bistra și Măgura. În această lucrare, prin “poște locale” înțelegem serviciile de curier organizate la nivel local, prin mijloace proprii, pe rute pe care poșta de stat nu avea traseu și nu putea să le deservească. Mărcile din Ardealul de Nord nu aparțin însă poștelor locale. Ele sunt emisiuni provizorii, realizate la nivel local pe care serviciile însele ale statului le-au folosit într-un anumit areal și într-un anumit context

---

³ Leon-Norman & Maurice WILLIAMS: *Hotel Posts of Hungary & Roumania*, London, 1962

⁴ *Catalogul Mărcilor Poștale Românești*, București, Direcția Generală a Poștelor și Telecomunicațiilor, sub redacția Kiriak DRAGOMIR, 1974

⁵ *Catalogul Mărcilor Poștale Românești*, București, Vol. I, 1984, sub redacția Corneliu SPINEANU

istoric și politic, în condiții de necesitate. Termenul de ”turistice” nu a fost inclus în caracterizarea poștelor locale, fiind considerat redundant.

Capitolele dedicate poștelor locale Păltiniș, Bistra și Măgura le prezintă evoluția, urmând elementele istoriei poștale, axată pe evoluția rutelor, tarifelor și a procedurilor poștale. În cadrul capitolului referitor la poștele de cabană am reliefat mecanismele de operare și am raportat activitatea lor la cea a stațiunilor care au utilizat inclusiv timbre proprii pentru curier.

Cea mai importantă parte a izvoarelor utilizate în cadrul cercetărilor a fost constituită de obiectele de corespondență care au fost transportate prin serviciile de curier local ale poștelor locale din Ardeal. Fiecare plic sau carte poștală trecute cândva printr-un astfel de serviciu de curier arată funcționarea acestuia la un anumit moment, ștampilele folosite, ruta de operare, oficiul de stat partener, eventuala utilizare de timbre locale și tariful denotat de ele. Textele scrise de expeditorii aflați în stațiuni sau la cabane oferă uneori date importante despre acestea și serviciile lor de poștă locală.

Imaginile cărților poștale ilustrate constituie și ele o sursă importantă de informații pentru istoria stațiunilor și a cabanelor montane, pentru evoluția lor și extinderile sau distrugerile suferite în timp. La Păltiniș, de exemplu, extinderile din 1897-1898 ale stațiunii și apariția unor clădiri cu spații de cazare care nu aparțineau S.K.V. (întemeietoarea stațiunii) au determinat în 1899-1900 trecerea de la un sistem de poștă locală cu curse de căruță bisăptămânale la transport călare cu program zilnic. Importante au fost relatările de călătorie și alte scrieri din epocă incluzând descrieri ale stațiunilor și referiri la modul de transport al corespondenței. Rapoartele de activitate incluse în anuarele S.K.V. au permis obținerea unor date indispensabile pentru înțelegerea evoluției Poștei locale Păltiniș și respectiv pentru poștele prin curier ale cabanelor acestei asociații turistice. Pentru Poșta locală Bistra, colecția din anii 1890-1914 a ziarului ”*Der Unterwald*” din Sebeș a fost extrem de importantă.

Cap.2. Cronologia cercetărilor privind istoria poștelor locale transilvane

Descifrarea istoriei poștelor locale turistice din Ardeal a fost un proces dificil și sinuos. Întrucât muzeele și arhivele adăpostesc un material documentar extrem de redus în acest domeniu, accesul la sursele de informare aflate în cea mai mare parte la colecționari privați este dificil și susceptibil de lacune. În plus, deoarece interesul asupra acestui domeniu a fost manifestat practic numai în mediile filatelice și prea puțin în rândul istoricilor, o privire științifică asupra domeniului și-a întârziat definitivarea.

În capitolul dedicat stadiului actual al cercetărilor, am detaliat pașii înainte făcuți de-a lungul a aproape nouă decenii de diverși autori (cei mai mulți fiind din rândul colecționarilor de efecte filatelice și de istorie poștală). Aceștia le revine meritul de a fi salvat prin lucrările lor informații care nefiind păstrate în arhive aveau toate șansele să se piardă.

Cele mai importante repere în reconstituirea istoriei poștelor locale turistice din Ardeal sunt reprezentate de articolele sibianului Géza von Jakóts din anii 1922-1924 ⁶, cartea lui Ludwig Dengel din 1947 ⁷, broșura

---

⁶ Géza von JAKÓTS: *Die Botenpostmarken des S.K.V.*, Donau-Post nr. 11, Bratislava, nov. 1923

fraților Williams din 1962⁸, lucrările publicate în SUA și Ungaria de profesorul Etre László de la Universitatea Yale (1977⁹, 1986¹⁰), cartea avocatului sibian Emanoil Munteanu (1980)¹¹.

Cele două monografii publicate de mine în 1998¹² și 2008¹³, au centralizat într-un mod critic și cât mai exhaustiv informațiile existente în lucrările anterioare. S-au adăugat elemente reieșite din colecția proprie, respectiv din alte mari colecții filatelice și de istorie poștală existente în lume. Opt medalii de aur la expoziții filatelice naționale și internaționale au făcut din *Istoria Poștelor Locale Transilvane* de departe cea mai titrată lucrare românească de istorie poștală publicată vreodată.

Lucrărilor și publicațiilor mai vechi sau mai recente le-am adăugat pe parcursul cercetărilor o colaborare largă, cu reprezentanții mai multor generații de colecționari din România și din străinătate, posibilă în contextul transformărilor politice fundamentale survenite în Europa de Est după 1989. Pentru prima dată s-au putut centraliza acum informații din România, din Ungaria și din Vestul Europei, facilitându-se astfel înțelegerea unor aspecte rămase neclarificate timp de multe decenii. Am putut astfel transcende granițe opace până în 1989, având șansa de a descrie într-un spirit european o istorie revendicată anterior de prea multe ori de unul sau altul dintre participanți.

Indispensabil a fost sprijinul primit de la alți colecționari, între care îi amintesc pe domnii: col. (r). ing. Radu Croitorescu, dr. Nagy Ferenc (Austria), dr. Ernst Albert (Germania), arh. Ferenc Orban (Danemarca), prof. Gh. Cserni, ing. Herman Gerard, preot Szegedi László, ec. Mircea Țața, ec. Marcel Albu, ing. Vasile Florkievitz, ing. Victor Iordache, Leonard Pașcanu, Lucian Bornemisa, ing. Dan Cosma, Ionuț Plaiu, ing. Ovidiu Reu, Toma Lupaș, cărora le mulțumesc aici încă o dată. Un pios omagiu aduc celor care astăzi nu mai sunt și care mi-au oferit un deosebit sprijin la strângerea informațiilor din cărțile mele apărute în 1998 și 2008, care stau la baza acestei teze: Liviu N. Cristea, Horia Tipuriță, Flor Strejnicu, Eugen Frieder, Gábor Rátai.

Pentru permisiunea de a reproduce în lucrare piese deosebite din colecția sa, adresez mulțumiri deosebite d-lui prof. dr. Ernst Albert din Bamberg, Germania.

Istoria însăși a poștelor locale transilvane este o pledoarie pentru toleranță și colaborare. În cadrul ei, Păltinișul poate fi considerat un simbol pentru spațiul de conviețuire a mai multor naționalități constituit de

---

⁷ L. DENGEL: *Istoria oficiilor poștale particulare și mărcile lor, foste în circulație pe teritoriul României de astăzi*, ed. autorului, Sibiu, 1947

⁸ *Op. cit.*

⁹ László ETTRE: *Hotel Posts of the Siebenbürgischer Karpathenverein, Hohe Rinne and Bistra*, Connecticut, 1977

¹⁰ László ETTRE: *Az Erdélyi Magánhotelposták Története a XIX. Század Utolsó Éveiben és a XX. Század Első Negyedében*, Budapest, 1985

¹¹ Emanoil MUNTEANU: *Istoria poștală a Sibiului*, editată de Revista Transilvania, Sibiu, 1980, pag. 91-120

¹² Mircea DRAGOTEANU: *Istoria Poștelor Locale Transilvane*, ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 1998

¹³ Mircea DRAGOTEANU: *Istoria Poștelor Locale Transilvane*, ed. Alma Mater, Cluj-Napoca, 2008

Transilvania. Poșta locală a acestei stațiuni, înființată și condusă de către o organizație eminentamente reprezentativă pentru sași, a fost lăsată să funcționeze atât de autoritățile maghiare (până în 1918), cât și de cele române (după Primul Război Mondial), în pofida încălcării monopolului de stat, în contextul aceluiași demers - asigurarea comunicării interumane într-o zonă inaccesibilă pe atunci serviciilor publice...

Am avut posibilitatea de a pune la un loc în premieră un volum important de informații, putând astfel adânci studiul uneori până la nivelul amănuntului. Din lucrările anterioare am beneficiat de erudiția, munca și piesele de colecție analizate sau reproduse în ele, identificând însă și informații pe care noile date nu le-au validat. Acolo unde am specificat existența unor greșeli într-una sau alta din cărțile sau articolele menționate, nu am făcut-o pentru a le scade din valoare, ci doar pentru a evita perpetuarea în timp a unor opinii sau date eronate, tributare ale cunoștințelor disponibile la un moment dat. Fără lucrările din care m-am străduit în bibliografie să nu omit vreuna și fără sprijinul amintit mai sus, teza de față ar fi fost mult mai săracă și mai îndepărtată de adevăr...

La datele asupra istoriei poștelor hoteliere, am considerat necesar să adaug informații referitoare la stațiunile însele, la cei care le-au înființat și condus pe drumul plin de greutate al anilor de început; istoria poștelor locale transilvane este inseparabilă de cea a timpului cărora le-au aparținut. Epocii respective și frumuseții Carpaților le duc povestea în lumea întreagă corespondențele, timbrele sau ilustratele transportate cândva pe potecile munților și pe cărările pădurii de curierii poștelor locale transilvane.

Ele vor aminti mereu de oameni și locuri care au crezut, asemeni lui Schiller, că *“munții sunt făcuți pentru ca prin ei să măsurăm înălțimea cerului”*.

Cap. 3. Asociația Carpatină Transilvană a Turiștilor (S.K.V.)

Datorită rolului fundamental al Asociației Carpatine Transilvane a Turiștilor (*Siebenbürgischer Karpathenverein – S.K.V.*) în înființarea și administrarea poștelor locale Păltiniș (Hohe Rinne) și Bistra, respectiv a unui mare număr dintre poștele de cabană, am considerat utilă introducerea în teză a unui capitol dedicat istoriei acestei mari organizații turistice.

S.K.V. a fost înființată la Sibiu la 28 noiembrie 1880, având germana ca limbă oficială. Până la desființarea sa de către autoritățile pro-sovietice (1945), S.K.V. a construit peste 45 de cabane și case de adăpost. Cele mai importante dintre acestea, care au avut și servicii de curier local, sunt Negoiu, Urlea, Bâlea, Piatra Craiului, Mălăiești, Bolboci, Postăvarul, Diham, Șurian, Parâng, Preșba, Omul. Lor li se adaugă stațiunile Păltiniș și Poiana Brașov, fondate tot de către S.K.V.

Înafara construirii de stațiuni și cabane, S.K.V. a acționat în direcția elaborării de hărți turistice montane de bună calitate, pentru marcarea de trasee turistice și pentru constituirea unui corp de ghizi montani selectați în principal dintre persoanele de încredere din satele de sub munte ¹⁴.

---

¹⁴ Heinz HELTMANN, Helmuth ROTH: *Der Siebenbürgische Karpatenverein 1880 – 1945*, ed. Thaur bei Innsbruck: Wort u. Welt Verlag, 1990

S.K.V. a avut o structură bine organizată, bazată pe existența a 12 ”Secțiuni” locale, cele mai importante fiind cele din Sibiu, Brașov, Făgăraș, Bistrița, Sebeș și Valea Jiului. Secțiunea Sibiu a S.K.V. (*Section Hermannstadt des S.K.V.*) a întemeiat stațiunea Păltiniș (Hohe Rinne) și a supervizat activitatea de curier poștal local aferentă acesteia. Secțiunea din Sebeș (*Section Mühlbach des S.K.V.*) a înființat și administrat Poșta locală Bistra.

Cap.4. Istoria stațiunii Păltiniș de la înființare până la Primul Război Mondial

Un istoric detaliat al întemeierii și evoluției stațiunii Păltiniș (Hohe Rinne) până la Primul Război Mondial este necesar pentru integrarea în context general a evoluției Poștei Păltiniș. Date fiind numeroasele probleme rămase anterior nesoluționate în privința istoriei acestei poște locale, înțelegerea organizării stațiunii, a modului în care au apărut noi construcții sau evoluțiile legate de organizare sunt importante în descifrarea unor mecanisme poștale anterior imposibil de înțeles. Evoluția căilor de acces în stațiune și a mijloacelor de transport au putut fi reconstituite tot din detalii legate de istoria însăși a stațiunii.

Păltinișul a fost fondat de către Asociația Carpatină Ardeleană a Turiștilor (S.K.V.). Construcția stațiunii Păltiniș a avut loc pe un teren al comunei Cristian, la 32 km depărtare de Sibiu și 1400 m altitudine. Lucrările de construcție pentru primele trei vile din lemn și anexele gospodărești s-au desfășurat între 1892 și 1894, stațiunea fiind inaugurată oficial la 10 iunie 1894.

Casa de Cură (”Sanatoriul”) Păltiniș, *”Kurhaus auf der Hohen Rinne”*, a constat inițial (1894) din trei vile din lemn, având arhitectura asemănătoare celei montane tiroleze. În 1895, S.K.V. a construit la Păltiniș o Casă a Turiștilor, iar în 1897 a adăugat complexului turistic inițial cabana ”Monaco”, destinată activităților sociale. Sanatoriul Militar și un Cămin al Medicilor au fost inaugurate în stațiune în vara lui 1898. După acestea, divergențele cu comuna Cristian, proprietara terenului, au împiedicat extinderi ale stațiunii până la Primul Război Mondial.

Calea inițială de acces către Păltiniș mergea din Sibiu prin Cristian, apoi pe lângă satele Orlat și Gura Râului, către zona Vălare, permițând circulația căruțelor țărănești. Între 1898 și 1902 s-a construit actualul drum de acces între Rășinari și Vălare, care a permis și accesul trăsurilor moderne, inclusiv a celor două ”omnibuze” ale Sanatoriului.

Până la Primul Război Mondial, Păltinișul a fost o stațiune exclusiv de vară, sezoanele deschizându-se la jumătatea lui iunie și încheindu-se în a doua parte a lui septembrie. La Păltiniș a existat un statut diferit între ”oaspeții” care veneau la Sanatoriu pentru balneoterapie sub control medical (și care rămâneau în medie o lună în stațiune) și respectiv ”turiștii”, care rămâneau 1-2 zile, fiind cazați de obicei la Casa Turiștilor și numai ocazional la Casa de Cură. Șanta, o colonie de vară situată la 4 km de Păltiniș, la aceeași altitudine, constituia un obiectiv turistic pentru vizitatorii Păltinișului, dar și un posibil loc de cazare pentru o parte a acestora.

Atât ”oaspeții”, cât și ”turiștii” puteau beneficia de serviciile curierului local.

Cap.5. Mecanisme de operare ale Poștei Păltiniș de la înființare până la Primul Război Mondial

Poșta locală Păltiniș a fost înființată și administrată de către S.K.V. ca un serviciu destinat vizitatorilor stațiunii, nu ca o sursă de profit. Poșta Maghiară a refuzat să deschidă un oficiu poștal sezonier la Păltiniș și de aceea S.K.V. a trebuit să organizeze un sistem de trimitere a corespondențelor din stațiune până la un oficiu de stat de la poalele muntelui, respectiv să aducă de acolo mici colete și corespondențe trimise către persoane aflate la Păltiniș. Această poștă locală este foarte cunoscută pentru colecționarii de timbre și de piese de istorie poștală datorită celor nouă emisiuni de timbre proprii pe care le-a utilizat. Poșta Păltiniș a fost poșta locală cu cea mai îndelungată activitate din istoria Europei (45 de ani, între 1894-1939).

Cercetarea actuală a reușit să soluționeze multe probleme rămase anterior sub semnul întrebării, legate de activitatea antebelică a Poștei Păltiniș.

Existența de ilustrate transportate de curierul stațiunii în vara lui 1894, imediat după inaugurarea din 10 iunie, certifică înființarea serviciului poștal local cu un an înaintea emiterii primelor timbre locale și nu odată cu acestea (1895), cum se considera anterior. Analiza celor mai importante colecții în domeniu existente pe plan internațional arată faptul că din 1894 și până în vara lui 1899 inclusiv, cărțile poștale s-au expedit din Păltiniș prin curier fără a trebui francate cu timbre locale, costul curierului fiind cel mai probabil inclus în prețul de vânzare al ilustratelor în stațiune. Din datele inserate în anuarele S.K.V. și respectiv în istorisirii din epocă de la Păltiniș, s-a putut documenta că din 1894 până în vara lui 1899 inclusiv, trimerile poștale s-au transportat cu căruța de călători și bagaje a Sanatoriului. În verile dintre 1900 și 1907 inclusiv, poșta locală a fost concesionată unei comerciante din Sibiu (Louise Knopp), care a organizat un serviciu zilnic de transport prin curier călare între Păltiniș și Cristian. Începând cu vara lui 1908, trimerile poștale s-au transportat între Sibiu și Păltiniș alternativ cu cele două omnibuze ale Sanatoriului, pe ruta trecând prin Rășinari.

Existența unor ilustrate circulate de la Păltiniș în perioadele din extrasezon certifică funcționarea din toamnă până în primăvară a unui sistem de transport poștal din Păltiniș, similar cu cel folosit la cabanele alpine, cu aplicarea pe ilustrate a ștampilei stațiunii, fără folosirea de mărci locale.

Ilustratele din și către Păltiniș dateate în vara lui 1894 arată că oficiul de stat partener al poștei locale ("ultima poștă") a fost încă din vara lui 1894 stabilit la Cristian (*Kereszténysziget* în maghiară, *Grossau* în germană). Schimbarea punctului de ieșire a curierului de la Cristian la Sibiu a avut loc la începutul verii lui 1908. Utilizarea rutelor prin Orlat sau Rășinari a avut loc numai întâmplător, fiind documentate puține ocazii în care curierul sosit de la Păltiniș a predat trimerile la aceste oficii din zonă. Toate trimerile către Păltiniș erau duse de Poșta Maghiară la oficiul său din Cristian (până în septembrie 1907) și ulterior la oficiul Sibiu nr. 1 (începând cu luna iunie 1908), de unde erau preluate de curierul local, pentru a fi duse destinatarilor din stațiune.

Începând cu vara lui 1900, nu numai plicurile, ci și cărțile poștale transportate de curier din Păltiniș au trebuit francate atât cu marca poștei de stat, cât și cu timbrul special al poștei locale. Încălcarea monopolului de stat asupra transportului trimerilor poștale și mai ales asupra emiterii de mărci poștale a fost tolerată deoarece poșta de stat nu putea să transporte până la destinatarii din stațiune corespondența adresată acestora, fiind

nevoită să apeleze la serviciul de curier local. Există numai rare trimiteri nefrancate cu timbru local Hohe Rinne expediate în timpul sezonelor de vară, datând în special din cele câteva zile în care timbrele locale nu au fost de vânzare la Păltiniș.

Pe corespondențele aduse de curier în stațiune în perioada antebelică nu se găsesc aplicate timbre poștale locale. Până în vara lui 1898 inclusiv, chitanțele cu timbre din emisiunea a II-a Hohe Rinne care au supraviețuit documentează încasarea taxei de aducere în stațiune a corespondențelor prin acest sistem. Tariful pentru aducerea scrisorilor și respectiv a cărților poștale în stațiune era egal cu cel de transport al lor din Păltiniș. La început, acest tarif a fost de 1 Kreuzer (2 Helleri în moneda austro-ungară de după 1 ian. 1900) pentru cărți poștale, respectiv 2 Kreuzeri (4 Helleri) pentru scrisori. În 1906 tariful pentru scrisori a devenit 5 Helleri, iar din 1910 cel pentru cărți poștale a fost mărit la 3 Helleri. Aceste tarife erau egale cu cel mult $\frac{1}{2}$ din tariful Poștei Maghiare la momentul respectiv pentru o trimitere similară.

Începând cu vara lui 1899 și până în vara lui 1908, persoanelor cazate de S.K.V. li s-au încasat taxele poștale pentru aduceri de corespondențe în stațiune prin factura finală eliberată la plecare, în timp ce turiștilor necazați de S.K.V. li s-a menținut în funcție sistemul utilizând mici chitanțe cu timbre locale anulate pe ele. Astfel de chitanțe nu mai sunt însă cunoscute începând cu vara lui 1909.

Cap.6. Mecanisme de utilizare poștală a mărcilor locale Hohe Rinne în perioada antebelică

Primele două emisiuni de timbre locale au fost concomitent puse în uz în iulie 1895, cu scopuri diferite: ”Emisiunea I” pentru francarea plicurilor expediate din stațiune, iar ”Emisiunea a II-a” (datată greșit în 1896 în lucrări anterioare) pentru taxarea la sosire a aducerii de corespondențe de la Cristian la Păltiniș.

Timbrele întregi (pentru plicuri) sau înjumătățite (pentru cărți poștale) din emisiunea a II-a anulate pe fragmente dreptunghiulare de hârtie datând din verile 1895-1898 (considerat eronat anterior fragmente de plic sau suveniruri filatelice) reprezintă de fapt chitanțe poștale pentru corespondențe aduse în stațiune. Din analiza regulamentului de funcționare a Sanatoriului (care arăta că toate plățile trebuiau făcute de ”oaspeți” numai sâmbăta, în mâna casierului stațiunii) și a singurei facturi din Păltiniș cunoscută din perioada 1895-1898, am putut arăta că datarea de mână de pe tichetele ”porto” din 1895 a aparținut primului casier al Comisiei Sanatoriului, viitor director al casei de Economii din Sibiu, Gustav Kiszling. Existența tichetelor ”porto” s-a datorat faptului că trimiterile către Păltiniș se înmânau destinatarilor imediat după sosirea curierului, fără a se aplica timbre locale pe acestea.

Până în vara lui 1903 inclusiv, timbrul local se aplica pe ilustrate pe partea destinată adresei. Începând cu vara lui 1904, aplicarea mărcii locale s-a făcut pe fața ilustrată. La plicuri, anul 1904 a marcat începutul aplicării timbrului Hohe Rinne pe verso, anterior poziționarea acestuia fiind cel mai frecvent pe aceeași parte cu marca maghiară, uneori în colțul opus acesteia.

Analizând din punct de vedere statistic cantitățile de corespondență expediate prin Poșta Păltiniș în verile antebelice, am putut reevalua tirajele propuse pentru mai multe emisiuni de timbre Hohe Rinne. Am arătat astfel că tirajul de 500 exemplare susținut anterior pentru prima emisiune este prea mic din punct de vedere statistic în

contextul menținerii în uz timp de 3 sezoane (1895-1897), o cifră mai credibilă fiind de 2.500 timbre. Cifra de 10.000 exemplare pentru marca (destinată scrisorilor) de 5 Helleri din 1906 a fost demonstrată ca nereală, tirajul credibil fiind de 2.000 bucăți. Am infirmat în baza statisticii folosirii timbrelor locale și legenda unui incendiu în stațiune în 1916 care ar fi distrus stocuri din timbrele rare emise în 1909. În baza numărului actual de exemplare din timbrul nedantelat de 2 Helleri din 1906 (semnalat în mai puțin de 10 bucăți, niciuna circulantă), am infirmat tirajul de 2.000 exemplare susținut anterior pentru acesta.

Cap.7. Păltinișul și serviciul său de poștă locală în perioada Primului Război Mondial

În perioadele de vară de pe parcursul Primului Război Mondial, Păltinișul a rămas deschis pentru turiști, fără a mai exista sezoane oficiale la Casa de Cură. Trimiterea la Sibiu a corespondențelor a avut loc în regim de cabană, fără a se folosi timbrele locale, care au fost depozitate la Sibiu din motive de securitate.

Din verile anilor 1915-1918 se cunosc ilustrate expediate din Păltiniș, pe care s-a aplicat o ștampilă dreptunghiulară a stațiunii, care fusese introdusă în uz în 1913. Astfel de corespondențe sunt însă rare, în concordanță și cu afluența redusă a publicului în condiții de război.

În iarna 1915/1916 armata austro-ungară a organizat la Păltiniș un curs de schi, pe parcursul căruia s-a aplicat o ștampilă militară specială pe corespondențele trimise de participanți.

Cele două omnibuze ale stațiunii nu au fost rechiziționate, ele continuând să transporte turiști, dar și să ducă la oficiul Sibiu 1 corespondențe expediate din Păltiniș.

Nu se cunosc din timpul războiului trimiteri civile care să fi fost adresate către Păltiniș.

În timpul bătăliei Sibiului (sept. 1916) stațiunea a cunoscut jafuri și distrugerii, dar clădirile principale au supraviețuit. În verile 1917 și 1918 a mai rămas deschisă numai Casa Turiștilor, clădirile (rămase fără dotări) ale Sanatoriului fiind închise.

La dezmembrarea monarhiei austro-ungare (nov. 1918), stațiunea a fost din nou jefuită, dar a avut șansa de a fi ferită de incendii și de a supraviețui astfel războiului.

Cap.8. Poșta locală Păltiniș după Unirea Transilvaniei cu Regatul României

După Primul Război Mondial, Poșta Română și-a declinat posibilitatea de a deschide la Păltiniș un oficiu poștal pe parcursul lunilor de vară, la fel cum procedase Poșta Maghiară în perioada antebelică. Din această cauză, S.K.V. a trebuit să reia activitatea de curier local, imediat după repunerea în funcțiune a stațiunii. Vara lui 1921 a fost primul sezon interbelic în care Păltinișul a fost deschis pentru public la un nivel apropiat de cel antebelic, poșta locală activând și ea începând cu vara respectivă. În 1921-1922 s-au folosit timbrele locale antebelice ale emisiunii Hohe Rinne din 1910, pentru ca în 1923 și 1924 să fie introduse în uz ultimele două emisiuni locale.

Ultima emisiune Hohe Rinne include în imaginea timbrelor, alături de un aspect din centrul stațiunii, efigiile lui Carl Conradt și Robert Gutt, conducătorii S.K.V. cu cel mai important rol în înființarea Păltinișului.

Punctul de ieșire al curierului ("ultima poștă") a fost menținut la Sibiu, transportul fiind făcut până în vara lui 1929 în principal cu cele două omnibuze ale stațiunii. Timbrele locale s-au aplicat până la sfârșitul sezonului de vară al lui 1926 pe toate corespondențele. Începând cu sezonul de vară 1927, oaspeții cazați de S.K.V. au plătit serviciul poștal prin factura eliberată la finalul sejurului, nemaitrebuind să folosească timbre locale pe trimiteri. Turiștii necazați de S.K.V. au trebuit și în 1927-1929 să-și francheze cu mărci Hohe Rinne trimerile transportate de omnibuzele stațiunii până la Sibiu. Începând cu iarna 1927/1928 s-au deschis și sezoane de iarna la Păltiniș, pe parcursul cărora se asigura inclusiv transportul poștal local.

Începând cu 1930, transportul de persoane între Sibiu și Păltiniș a fost concesionat unei firme care anterior acoperea numai traseul între Sibiu și Rășinari. Conform dispozițiilor legale, această firmă a asigurat și transportul gratuit al corespondenței, de aceea cea mai mare parte a trimiterilor din stațiune din perioada respectivă au circulat fără francatură locală. Din 1930 și 1931 numai câteva trimiteri din Păltiniș transportate ocazional de omnibuzul și respectiv corespondențe sosite în stațiune și distribuite de administrația S.K.V. au mai fost francate cu timbre Hohe Rinne. Activitatea de poștă locală la Păltiniș a continuat fără utilizarea de timbre locale, încheindu-se abia la 15 iunie 1939, când Poșta Română a deschis primul său oficiu poștal sezonier în stațiune.

Cap.9. Poșta locală Bistra

Bistra a fost înainte de Primul Război Mondial o mică stațiune de vară, situată la aproximativ 50 km sud de Sebeș, în Munții Sebeșului. Era formată din Colonia de Jos, situată pe malul unui pârâu afluent al Sebeșului, numit Bistra, respectiv Colonia de Sus, amplasată lângă Vârful Păltinei, la aprox. 4 km de Colonia de Jos. Trăsurile puteau ajunge numai până la Colonia de Jos.

Transportul de călători și trimiteri poștale din și către Bistra a fost foarte dificil. Încă din 1890 se cunosc cărți poștale expediate de către turiști aflați la Bistra sau către aceștia. O parte din trimiteri au circulat prin Sebeș, iar o altă parte prin Orlat. Un poștaș cu sediul în Colonia de Sus avea în grija corespondențele ambelor Colonii.

Pentru a facilita transportul turiștilor și al corespondenței între Sebeș și Bistra, Secțiunea din Sebeș a S.K.V. a organizat începând cu vara lui 1906 un serviciu de curier pe această rută, folosind o trăsură proprie. Mai multe anunțuri dintre 1906 și 1914 apărute în ziarul "Der Unterwald" din Sebeș, alături de corespondențele circulate prin curier, permit reconstituirea activității și a evoluției acestuia.

În vara lui 1906, tariful Poștei Bistra pentru scrisori și ziare a fost de 2 kreuzeri, iar administrația a fost încredințată la Sebeș de către S.K.V. comerciantului Michael Gündisch. Pe corespondențele transportate în vara lui 1906 între Sebeș și Bistra nu s-au aplicat nici ștampile, nici mărci locale.

Poșta Bistra, administrată de către S.K.V., a transportat inclusiv ziare și scrisori, pe lângă călători, mesagerii și provizii. În vara lui 1907, S.K.V. a trecut la utilizarea unor mărci poștale Bistra proprii, prin care să fie contabilizate sumele încasate pentru transportul de corespondență și să se certifice pe trimiteri încasarea taxei de curier local. Au fost tipărite două timbre Bistra, de 2 Helleri (care a rămas neemis) și de 6 Helleri (folosit pe trimiteri poștale în sezoanele de vară dintre 1907-1913 inclusiv).

La Sebeș, trimerile către Bistra au fost colectate în verile dintre 1906 și 1913 în magazinele a doi importanți comercianți sași din oraș. În 1906-1908, Poșta Bistra și-a avut sediul în prăvălia lui Michael Gündisch, iar în 1909-1913, în cea a lui Johann Rilki. Un alt cunoscut comerciant și editor din Sebeș, Adolf Weissörtel, s-a implicat în activitatea curierului de mai multe ori în verile anilor 1909-1912, inclusiv ca oficiar

poștal în Colonia de Sus. Ștampilele acestor trei negustori, împreună cu o obliterate ovală a Secțiunii Sebeș a S.K.V. folosită între 17 și 28 august 1912 sunt cele patru tipuri de ștampile care au anulat timbrele Bistra de 6 Helleri în perioada lor de circulație.

Tariful local de 6 Helleri a rămas în vigoare din 1907 până în 1912. Aproximativ 1.000 de plicuri și ilustrate au fost transportate în fiecare din aceste veri de către Poșta Bistra.

În anul 1912, S.K.V. a inclus în aria de acoperire a Poștei Bistra și satele de pe traseul său unde Poșta maghiară nu avea oficii poștale (Șugag, Dobra, Tău), introducând și o ștampilă proprie, care avea mecanism de inscripționare a datei. Devenind un competitor evident pentru poșta de stat, Poșta Bistra a atras atenția autorităților. Înainte de începerea sezonului de vară 1913, au sosit la Sebeș doi inspectori din Budapesta, care au confiscat stocul de timbre Bistra aflat la sediul S.K.V. și au solicitat sistarea utilizării pe trimiteri a mărcilor locale.

În vara lui 1913, începând cu 1 august, Poșta Maghiară a înființat la Tău o agenție temporară, iar activitatea curierului local a fost redusă la traseul scurt dintre Tău și Bistra. Din luna iulie 1913 se cunosc încă trimiteri din Bistra pe care s-a aplicat și marca locală de 6 Helleri, dar numai împreună cu marca maghiară, chiar și pe corespondențe care mergeau numai până la Sebeș (renunțându-se astfel la trimiterile francate numai cu marca Bistra de 6 Helleri). În 1914, în condițiile declanșării Primului Război Mondial, Poșta Bistra și-a încheiat activitatea.

Cap.10. Poșta locală Măgura

Măgura a fost la începutul secolului XX o colonie de vară situată în amonte față de satul Măguri din actuala comună Răcătău din Munții Apuseni, la aprox. 1.200 m. altitudine. Terenul pe care s-a înființat această mică stațiune a aparținut Trezoreriei Maghiare de la Budapesta, mai multe persoane din nobilimea maghiară (în special din Cluj) primind facilități pentru a-și construi aici vile de vacanță.

Aspectul stațiunii Măgura a putut fi reconstituit în baza imaginilor ilustratelor circulate din stațiune înainte de Primul Război Mondial.

Datorită absenței unei legături de poștă regulată, în vara lui 1903 s-a încercat organizarea unui curierat între Măgura și Beliș (*Jósikatélep* în limba maghiară). Un poștaș angajat al poștei de stat era rezident în stațiune și transporta corespondențele și ziarele între Măgura și oficiul de stat aferent satului și exploatării forestiere de la Beliș. Pentru a acoperi costurile, în 1903 s-au tipărit timbre locale ale stațiunii Măgura, cu nominal de 2 filleri (pentru ilustrate) și 4 filleri (pentru plicuri). Timbrele au fost produse la Cluj, folosindu-se o tehnologie în relief avansată pentru momentul respectiv, cu textul alb embosat în raport cu fondul colorat.

Pe ilustratele și plicurile de la Măgura din vara lui 1903, timbrele locale au fost anulate cu ștampila oficiului de tranzit din Beliș al poștei de stat. Se cunosc și utilizări filatelice cu mai multe mărci folosite pe același plic sau ilustrate francate de colecționari cu jumătăți de timbre Măgura de 4 filleri (pentru plicuri) secționate în două, ca tarif de 2 filleri pentru cărțile poștale.

Măgura fiind o stațiune a Trezoreriei Maghiare, caracterul semi-oficial al timbrelor proprii emise în 1903 a atras imediat atenția colecționarilor, în special din Budapesta. La sfârșitul lui august și începutul lui

septembrie 1903 un număr mare de corespondențe au fost circulat cu timbre din prima emisiune Măgura la solicitarea colecționarilor, alertând în consecință și autoritățile de la Budapesta. La solicitarea acestora, din vara anului următor nu s-au mai folosit timbre locale pe trimerile din Măgura. Acestea au fost expediate prin mijloace improvizate, utilizând mai multe oficii din zonă (Gilău, Beliș, Câmpeni).

Din 1911 se cunosc din nou circulații de la Măgura, francate cu mărci locale dintr-o a doua emisiune, asemănătoare grafic cu prima, dar în culori schimbate. Timbrele Măgura din a doua emisiune au avut nominale identice cu prima (2 și 4 filleri). Circulațiile din 1911 au arătat o utilizare filatelică masivă a timbrelor locale pe corespondențe adresate unui notar din Odorheiul Secuiesc (pe nume Horvath Karoly), toate trimerile acestuia fiind datate 23 octombrie 1911. Datorită acestor utilizări din corespondența Horvath Karoly, toate lucrările în domeniul filatelic și al istoriei poștale de la 1921 până la monografia mea din 1998 au datat a doua emisiune Măgura în 1911. În cursul cercetărilor am putut documenta însă o utilizare a mărcii de 2 filleri din a II-a emisiune în 1907 și existența unei probe de tipar a mărcii de 4 filleri (emisă apoi în culoare verde) într-o culoare asemănătoare celei similare (roșie) din prima emisiune. Datele actuale converg spre ipoteza că a doua emisiune Măgura a fost tipărită între sezoanele de vară 1903 și 1904, dar nu a mai fost pusă în circulație datorită interdicției aplicate de autoritățile poștei maghiare. Sporadic, în anii următori dintre timbrele emisiunii a doua aflate în stațiune s-au mai putut folosi câteva exemplare. În 1911 Horvath Karoly a putut să realizeze un număr mare de suveniruri filatelice cu timbre Măgura. Pe acestea, ștampila de tranzit este cea a agenției rurale de la Răcătău (*Rekettó* în limba maghiară) și nu cea de la oficiul de stat din Beliș (ruta folosită în 1903).

Cap.11. Sistemul de poștă locală al cabanelor din Carpați pe teritoriul de astăzi al României (1894-1945)

Cele mai multe dintre cabanele din Carpați au avut până la naționalizarea lor în 1945 de către ”noua putere populară” servicii de transport al corespondenței până la unul sau altul dintre oficiile de stat cele mai apropiate din vale. Se cunoaște un număr semnificativ de ștampile ale cabanelor din Munții Carpați aplicate pe obiecte de corespondență dintre 1895-1945, expediate de la cabane, ștampilele având așadar și o implicare poștală. În zona ardeleană inclusă până în 1918 în Monarhia austro-ungară astfel de obliterări sunt semnalate încă din 1895, perpetuându-se și în perioada interbelică, în cadrul României Mari. În aria montană aparținând Vechiului Regat, ștampilele de cabană au fost utilizate între cele două războaie mondiale, înainte de 1914 putându-se menționa numai câteva încercări minore.

Marea majoritatea corespondențelor cu ștampile de cabană sunt cărți poștale ilustrate cu imagini din zona montană respectivă. Plicuri cu ștampile de cabană nu s-au semnalat; întregurile poștale cu marcă fixă sunt foarte rare.

Cele mai multe ilustrate au fost expediate în țară, dar destinațiile puteau fi foarte îndepărtate. Majoritatea trimerilor sunt plecate *de la* cabane. Circulațiile *către* cabane, mai ales spre cele „de creastă” sunt rarissime; pe acestea nu s-au semnalat aplicări la sosire ale ștampilelor proprii ale cabanelor.

Există un număr relativ mare de ilustrate, în special din perioada interbelică, necirculate poștal, dar cu una sau mai multe ștampile de cabană aplicate pe ele. Cel mai probabil ele erau „împodobite” în cabane cu

ștampilele respective la cererea turiștilor, ca amintire din timpul excursiilor. Se întâlnesc și ilustrate cu obliterated ale mai multor cabane dintr-o anumită zonă, aplicate ca suvenir în cursul tururilor montane, multe neuzate, dar și altele circulate prin poștă. Ilustratele ardeleno de dinaintea Primului Război cu ștampile de cabană rămase necirculate sunt net mai rar întâlnite decât cele interbelice. Cauza proliferării suvenirurilor cartofile în anii '20 și '30 a fost legată de scăderea continuă a prețului ilustratelor comparativ cu veniturile publicului.

Singurele poște turistice de la noi care au utilizat și mărci proprii pentru curierul local au fost Hohe Rinne (Păltiniș) și Bistra. Poșta Măgura a fost puternic folosită în scop filatelic, nefiind deci reprezentativă ca mecanism poștal. Cazul Păltinișului este detaliat în această teză prin prisma utilizării în unele perioade, respectiv pentru anumite trimiteri, a sistemului existent la cabanele alpine, adică fără mărci locale. Trecerea la Păltiniș de la sistemul de cabană (fără timbre proprii) la francarea locală, precum și evoluția acesteia din urmă sunt importante și pentru decifrarea mecanismului intrinsec al poștelor locale turistice ale cabanelor.

Ștampile proprii s-au folosit indiferent de proprietarul cabanelor respective, fie el asociații de turism ca S.K.V. (săsească), E.K.E. (maghiară), Turing Clubul României etc., sau persoane private (ca la Padina, în Bucegi). Majoritatea cabanelor ale căror ștampile se cunosc aplicate pe trimiteri poștale aparțineau însă marilor asociații turistice.

Ștampilele de cabană nu au avut mecanism de indicare a datei de utilizare; cabanierii nu treceau nici ei „de mână” ziua respectivă pe ștampilele cu pricina. Eventuale datări ale expedierii de la cabane pot fi reconstituite șadar numai din textele scrise de expeditori.

Ilustratele cu ștampilele de cabană aplicate pe francatură, anulând timbrele poștei de stat sunt rarissime, imensa majoritate au ștampila locală plasată alăturat față de marca poștală oficială.

În cele mai multe cazuri, pentru o anumită cabană nu era desemnat un unic oficiu poștal din zona de sub munte unde să fie duse toate trimiterile poștale. Nu exista nici un curierat propriu-zis care să aibă exclusiv acest scop, să activeze autonom și să urmeze una și aceeași rută. Se cunosc cabane de unde corespondența a fost predată și prelucrată la mai multe oficii poștale diferite ale statului, uneori în același sezon. Nu era deci stabilit un oficiu-partener („ultima poștă”) unde să se dirijeze și eventuale corespondențe către turiștii aflați la cabane.

Corespondența de la cabane se cunoaște expediată numai intrasezon, inițial doar vara, ulterior în câteva cazuri existând trimiteri și din sezoanele hibernale. De la cabanele alpine aflate sub pază extrasezon nu am întâlnit circulații poștale din perioadele respective.

Între datările făcute de turiști la cabane (atunci când sunt menționate în textele scrise) și ștampilele oficiilor poștale unde trimiterile s-au depus de către curieri există de cele mai multe ori o distanță de numai 1-3 zile, deci transmiterea “în vale” a corespondenței se făcea cu o ritmicitate remarcabilă.

Cele dintâi circulații cunoscute cu ștampile de cabană datează din 1894-1895 și coincid cu lansarea în Ardeal de către S.K.V. a primelor ilustrate cu subiecte montane, care apoi s-au aflat de vânzare și la cabanele sale. Activitatea regulată a acestui sistem de poștă locală al cabanelor a fost strâns legată de mecanismul comercializării cărților poștale ilustrate și de propaganda turistică făcută prin intermediul acestora.

Inaugurarea curierului pare să fi avut loc pentru marile cabanele S.K.V. în sezonul de vară 1895, fără a se putea exclude nici 1894, anul când s-au emis primele ilustrate ale S.K.V. Pentru 1895 și împotriva lui 1894 ar

pleda lipsa ștampilei de cabană pe o ilustrată foarte timpurie care a fost trimisă de la Cabana Negoiu în vara lui 1894. Această trimitere sugerează că în 1894 la Negoiu încă nu intrase în uz o ștampilă proprie. Cu ștampile de cabană propriu-zise am întâlnit circulații timpurii de la Preșba (1895) și Negoiu (1896).

Și în verile dintre 1881 și 1893 la cabanele deja existente ale S.K.V. e posibil să se fi putut depune corespondențe (plicuri timbrate sau întreguri poștale) pentru expedierea lor „în vale” prin intermediul cabanierilor. Trimiteri de acest tip nu am întâlnit însă până acum. Se cunosc corespondențe (întreguri poștale) din și către Bistra de la 1890-1893, cu circuit poștal improvizat, fără vreo ștampilă locală deci astfel de trimiteri ar fi putut exista și legate de marile cabanele „de creastă”. Este însă evident că numai introducerea ilustratelor a amplificat fenomenul și a condus la apariția unui adevărat sistem de poștă locală al cabanelor.

Nu toate cabanele care erau în activitate aveau ștampile proprii. În general au folosit astfel de obliverări numai cabane importante, cu flux turistic semnificativ. Se cunosc puține ilustrate trimise de la alte refugii montane, fără ștampilă locală, de multe ori datorate personalului angajat acolo.

Mecanismul absolut similar la toate cabanele, fără legătură între ele în timp sau ca proprietar (incluzând: ștampile proprii, lipsa utilizării de mărci poștale locale, aplicarea obliverărilor alături de francatura oficială și nu pe ea, lipsa datei pe ștampilele de cabană, absența oricărei menționări a unor taxe suplimentare eventual încasate, folosirea aproape exclusivă a ilustratelor) sugerează existența unui sistem de poștă prin curierat local care facilita trimiterea ilustratelor de către turiști de la cabanele de creastă din Carpați.

Cap.12. Contribuții aduse de cercetările proprii la cunoașterea istoriei poștelor locale transilvane și a perioadei de pionierat a turismului în Munții Carpați

Deoarece poștele locale turistice din Transilvania sunt puțin cunoscute istoricilor, am considerat utilă o sinteză a contribuțiilor aduse de cercetările personale la cunoașterea acestui domeniu:

Pentru **Poșta Păltiniș (Hohe Rinne)** sunt de subliniat următoarele contribuții:

- indicarea începutului activității Poștei locale Păltiniș în 1894 și nu în 1895, cum se considera anterior
- evidențierea apariției emisiunii a II-a Hohe Rinne în 1895 și nu în 1896
- indicarea rolului lui C.W. Krafft în emiterea și tipărirea primelor mărci Păltiniș
- stabilirea destinației inițiale “porto” a Emisiunii a II-a
- descifrarea mecanismului de utilizare ”porto” pe tichete a emisiunii a II-a între 1895-1898, înlăturarea opiniei conform căreia chitanțele (tichetele) porto cu mărci din emisiunea a II-a (întregi sau înjumătățite) ar fi fragmente de plic sau suveniruri filatelice
- evidențiere modului de anulare a tichetelor porto în 1895 cu ștampila biliniară și datarea olografă a lui Gustav Kiszling, primul casier al Comisiei Casei de Cură Păltiniș, în contextul în care acest casier făcea la fiecare sfârșit de săptămână încasarea plăților făcute de oaspeții stațiunii

- explicarea faptului că mărcile locale Păltiniș nu s-au aplicat pe trimerile spre stațiune din 1895-1923 în contextul în care acestea erau direct predate destinatarilor de către curier, fără prelucrare prealabilă în stațiune.

- sublinierea modului în care expedierea ilustratelor s-a făcut la Păltiniș fără francatură locală în 1895-1899, cu foarte probabila includere a taxei de curier în prețul de vânzare a ilustratelor (după un sistem similar cu cel utilizat la cabanele alpine)

- evidențierea falsității afirmațiilor privind utilizarea jumătăților de mărci din emisiunea I Hohe Rinne pentru francarea cărților poștale

- reevaluarea tipurilor emisiunii a II-a, stabilirea pentru I-a dată a existenței a trei tipuri distincte ca utilizare

- indicarea reală a tipului care a constituit reimpresiunea emisiunii a II-a circulată pe trimeri legate de persoana contra-amiralului Arthur Ritter von Raimann

- ilustrarea folosirii emisiunii I Hohe Rinne în vara lui 1897 și reevaluarea tirajului acesteia în funcție de statistica traficului poștal și a afluenței publicului

- infirmarea tuturor aprecierilor anterioare asupra tipăririi în role a primei emisiuni Hohe Rinne și argumentarea faptului că aceasta a fost imprimată în coli mici, cu utilizarea a patru clișee diferite

- stabilirea celor patru tipuri existente ale timbrelor emisiunii I Hohe Rinne

- descifrarea mecanismului poștal după concesionarea curierului către firma Knopp între 1900-1907; evidențierea existenței în perioada respectivă a unui transport zilnic călare între Cristian și stațiune al corespondenței și micilor pachete

- sublinierea caracterului improbabil al tirajelor tradițional prezentate pentru mărcile locale din 1906 și indicarea unor tiraje susținute statistic pentru acestea

- relevarea faptului că timbrele de 2 helleri nedantelate din 1906 nu se cunosc circulate, iar tirajul de 2.000 bucăți pentru acestea nu este sustenabil din punct de vedere statistic

- evidențierea caracterului fals al afirmațiilor privind distrugerea mărcilor de 5h./1906 și a celor din 1909 într-un presupus incendiu din stațiune din 1916

- reliefaarea transportul corespondenței la Sibiu cu cele două omnibuze ale stațiunii între 1908-1914, pe ruta trecând prin satul Rășinari

- stabilirea celor trei tipuri ale mărcilor de 2h. din 1909

- identificarea eseului realizat de arhitectul german Hans Heckner pentru emisiunea Hohe Rinne din 1910 și reevaluarea datei de apariție a mărcilor din 1910

- evaluarea modului de trimitere în extrasezon a corespondențelor de la Păltiniș în perioada antebelică, după sistemul poștelor de cabană, fără francatură locală

- stabilirea semnificației rutelor ocazionale spre Orlat și Rășinari, respectiv a celor de după 1908 prin Cristian

- reevaluarea modului de operare a poștei locale pe parcursul Primului Război Mondial

- detalierea corespondențelor expediate din Păltiniș în iarna 1915/1916 cu ștampila cursului de schi al armatei austro-ungare
- evidențierea modului de circulație a emisiunii 1910 în verile 1921-1923
- semnalarea și analiza falsurilor cu francaturi mixte incluzând mărci locale Păltiniș și timbre maghiare cu supratipar Regatul României din emisiunile Cluj-Oradea (1919)
- evidențierea în premieră a modificării olografe în 1922 a nominalului mărcilor de 50 bani din 1910, de la 50 bani la 30 bani, prin scrierea pe timbre a cifrei "3" cu creion roșu
- analiza obliterărilor locale din sezoanele de vară 1921-1923
- ilustrarea singurelor probe de tipar cunoscute pentru emisiunile Hohe Rinne din 1923 și 1924, datorate lui Géza von Jakóts
- stabilirea caracterului diferit al mărcilor nedantelate gumate, respectiv negumate, ale emisiunii Hohe Rine din 1924
- descrierea și ilustrarea circulației mărcilor nedantelate gumate din 1924
- explicarea modificărilor intervenite în activitatea de curier în 1927 în raport cu vara lui 1926 - trecerea la expedierea corespondenței fără francare locală pentru oaspeții cazați de către asociația Carpatină și încasarea globală a prețului pentru serviciile poștale prestate prin factura globală eliberată la plecarea din stațiune
- evidențierea modificărilor intervenite în 1929, datorită trecerii la transportul gratuit al corespondenței cu autobuzul și francarea numai a trimerilor expediate ocazional cu vechile omnibuze ale Sanatoriului Păltiniș sau înmânate destinatarilor din stațiune
- prezentarea celor mai târzii corespondențe Păltiniș francate cu mărci locale, datând din anul 1931
- ilustrarea transportului sporadic al corespondenței civile prin curierul Sanatoriului Militar în anii '30
- documentarea sfârșitului activității Poștei locale Păltiniș în vara lui 1939 și nu în 1933, cum statuau lucrările anterioare
- evidențierea înființării primului oficiu sezonier la Păltiniș al Poștei Române la 15 iulie 1939 și a folosirii ștampilei Păltiniș numai pe parcursul lunii august 1939
- documentarea obliterării trimerilor de la Păltiniș datând din vara lui 1940 numai la tranzitul prin oficiul de stat de la Sibiu
- sistematizarea obliterărilor locale folosite la Hohe Rinne și respectiv a celor folosite la oficiile de stat partenere ("ultima poștă")
- sistematizarea tarifelor poștale de stat utilizate în perioada de existență a Poștei locale Păltiniș și a mărcilor poștale de stat aplicate pe trimerile expediate de la Păltiniș

Pentru **Poșta Bistra**, cele mai importante elemente noi aduse de cercetările proprii sunt:

- înființarea stațiunii înainte de 1880 și nu după 1900, cum se susținea
- transportul prin Orlat și Sebeș al corespondențelor înainte de înființarea poștei locale
- existența de corespondențe către și de la Bistra încă din anii 1890, respectiv 1892

- posibilul debut al curierului în 1905 (prin comerciantul Michael Gündisch)
- identificarea numelui Gündisch inscripționat pe ștampilele folosite de curier în verile 1907 și 1908, lizibil doar pe unele din obliteratedările timpurii
- documentarea modului de realizare a obliteratedării locale a trimiterilor atât la Sebeș, cât și la Bistra
- ilustrarea singurei corespondențe cunoscute cu marcă Bistra de 6 helleri, având atât ștampila liniară a concesionarului Johann Rilki, cât și ștampila ovală cu dată a Secțiunii Sebeș a S.K.V (având data de 17 august 1912); stabilirea în consecință ca primă dată de folosire a ștampilei ovale în ziua respectivă
- publicarea scrisorii din 28 februarie 1944 a lui Johann Rilki către colecționarul sibian Viktor Thojs, incluzând date importante privind mecanismele de funcționare a Poștei locale Bistra în perioada concesionării ei către Johann Rilki
- exemplificarea preluării de corespondențe de pe traseul curierului (din Tău, Dobra și de la Șugag), respectiv de la Pianu de Jos
- ilustrarea existenței de trimiteri francate local inclusiv în luna iulie 1913
- analiza modificărilor intervenite în luna august 1913 în francarea, tranzitul și transportul corespondenței
- ilustrarea singurei mărci Bistra de 2 helleri cunoscută obliteratedată (cu ștampila lui Johann Rilki) și a singurei banderole de ziar cunoscută cu francatură Bistra de 6 helleri și ștampila ovală a S.K.V. Sebeș
- infirmarea informațiilor susținute în special în publicații ale diasporei maghiare referitoare la existența unor ștampile separate pentru trimiterile către Bistra, respectiv pentru cele plecate din stațiune
- prezentarea în premieră a tuturor ilustratelor semnalate până acum cu imagini din zona Bistrei și respectiv din cele două Colonii
- ilustrarea anulării de mână a unei mărci Bistra și respectiv a existenței de corespondențe expediate de la Bistra în străinătate
- semnalarea existenței unor plicuri de la Bistra francate cu câte două timbre locale de 6 helleri (în locul francării normale cu un singur timbru), cel mai probabil datorită greutății mărite a conținutului
- semnalarea existenței unor timbre Bistra de 6 helleri nedantelate orizontal, și a unor exemplare cu imprimare ”în oglindă” pe fața gumată (ofset)
- documentarea supraviețuirii clădirilor de la Bistra ale celor două Colonii după Primul Război și a menținerii unui transport poștal spre colonii în anii '30, printr-un intermediar din Sebeș

Pentru **Poșta Măgura**, cercetările au adus următoarele elemente de noutate:

- date suplimentare despre înființarea stațiunii Măgura și proprietarii vilelor
- prezentarea de ilustrate inedite cu imagini ale stațiunii Măgura și a drumului de acces către ea
- stabilirea traseului din vara lui 1903 al curierului
- reevaluarea mecanismului de imprimare a mărcilor Măgura
- Ilustrarea eseului în culoare roșie a timbrului de 4 filleri din emisiunea a II-a

- sublinierea caracterului filatelic parțial pentru emisiunea 1903 și aproape integral pentru emisiunea a doua Măgura
- limitarea utilizării primei emisiuni la lunile august-sept. 1903
- evidențierea greșelilor anterioare de identificare a localității de tranzit Josikatelep ca fiind Bălcești, când în realitate era vorba despre Beliș
- prezentarea singurei corespondențe cunoscută cu marcă Măgura din emisiunea a II-a circulată înainte de 1911 (în vara lui 1907)
- datarea emisiunii a doua Măgura în 1903-1904 și nu în 1911, cum este cunoscută în întreaga literatură anterioară
- rutele diferite urmate de transportul corespondențelor de la Măgura din verile 1904-1910
- reliefaarea implicării decisive a lui Horvath Karoly în “circularea” mărcilor emisiunii a doua Măgura, în 23 octombrie 1911 și consecutiv a datării ulterioare greșite a acestor mărci în 1911

Pentru **Poștele de Cabană**, analizate în premieră în detaliu în această teză, elementele cele mai importante reliefate de cercetări sunt:

- apariția aproape simultană cu cea a Poștei locale Păltiniș a primelor poște locale prin curier ale cabanelor din Carpați (1894-1895)
- neemiterea de mărci poștale locale datorită faptului că trimiterile datorate turiștilor plecau exclusiv de la cabane, nu și către acestea
- existența de trasee variabile urmate de curier la cea mai mare parte a poștelor de cabană
- semnalarea de noi cabane care au avut regimul de punct de colectare poștală și sistem de curier local și extinderea perioadelor de activitate pentru o parte a poștelor de cabană anterior semnalate
- posibilitatea includerii în prețul de vânzare al ilustratelor la cabane a costurilor aferente transportului până la un oficiu apropiat al poștei de stat
- evidențierea existenței unui sistem al poștelor de cabană. bazat pe un statut de puncte de colectare poștală, cu proceduri similare indiferent de poziția cabanelor și de proprietarul acestora
- semnalarea unor cabane care au menținut serviciile de curier local inclusiv pe perioada celor două conflagrații mondiale
- ilustrarea singurei ștampile de cabană cunoscută la noi cu inscripționarea datei, folosită la 8 sept. 1935 la oficiul temporar al Poștei Române de la Cabana Cheile Turzii, la inaugurarea acesteia
- înfirmarea alegațiilor potrivit cărora poștele de cabană ar fi putut activa ”la negru”, ca improvizații ale administratorilor cabanelor
- evidențierea sistemului unic practicat la Cabana Mălăiești din Munții Bucegi în perioada 1906-1910, cu transportul trimiterilor peste granița cu România și depunerea lor la oficii poștale din Valea Prahovei
- ilustrarea unor cazuri rare în care ștampilele de cabană s-au folosit la anularea timbrelor poștale ale statului aplicate pe cărțile poștale

- evidențierea faptului că de la cabanele alpine s-au expediat în majoritate absolută ilustrate, foarte rar întreguri poștale cu marcă fixă, fără a se cunoaște niciun plic circulat cu ștampilă de cabană
- ilustrarea modului de taxare la destinație ("porto") a ilustratelor expediate de la cabane, având francatura incompletă
- prezentarea de ilustrate având aplicate ștampile de cabană diferite, de la adăposturi alpine din aceeași zonă
- evidențierea rolului de propagandă turistică atribuit ilustratelor de către marile asociații turistice (S.K.V., E.K.E., T.C.R.)
- sublinierea calității și ritmicității transporturilor locale făcute de la toate cabanele, dovedite de starea foarte bună în care se află și azi ilustratele expediate prin curier și respectiv de intervalele foarte scurte (de 1-3 zile) dintre datările de mână scrise de expeditori pe ilustrate și respectiv datele ștampilelor de la oficiile de stat unde au fost depuse
- compararea poștelor de cabană cu mecanismele de operare ale Poștei locale Păltiniș din perioadele extrasezon, respectiv în anii de început, când și la Păltiniș ilustratele au fost transportate vara fără să fi fost francate cu timbre locale

ANEXELE prezintă în detaliu documente importante care au stat la baza tezei sau aspecte conexe legate de subiectul ei. Primele șase anexe includ documente importante pentru istoria poștelor locale din Transilvania, respectiv pentru istoria stațiunii Păltiniș (Hohe Rinne). Următoarele patru anexe includ elemente de detaliu legate de Poșta Păltiniș și timbrele locale ale acesteia. Ultima anexa este o succintă relatare a modului în care autorul tezei a reușit în 1996-1997, cu sprijinul Forumului Democrat al Germanilor din România să obțină declararea ca monument istoric a Casei de Cură Păltiniș (Kurhaus auf der Hohen Rinne). Informația care a stat la baza documentației care a condus la acest succes a fost obținută în cursul cercetărilor privind istoria poștelor locale transilvane.

- I. Arthur Ritter von Raimann, Gustav Kiszling: "Markenmonografie Hohe Rinne"
- II. Geza von Jakóts (1924): "Tabel sinoptic cu mărcile Păltiniș și Bistra"
- III. Prospect de reclamă pentru Casa de cură Păltiniș (Kurhaus auf der hohen Rinne) - 1899
- IV. Adolf Schullerus: "Erika Brukenthalia"
- V. Scrisoarea lui Johann Rilki cu privire la Poșta locală Bistra către colecționarul sibian Viktor Thoïs (28 feb. 1944)
- VI. "Călăuzul pentru Sibiiu și împrejurime" (1903) - capitolul "excursiuni la munte"
- VII. Tipurile mărcilor Hohe Rinne și blocurile-report determinate de clișeele folosite
- VIII. Ștampilele locale Hohe Rinne
- IX. Obliterările, mărcile și tarifele în uz la oficiile poștale de stat partenere ale Poștei Păltiniș
- X. Ilustratele Hohe Rinne (Păltiniș)
- XI. "S.O.S. Hohe Rinne" sau cum au salvat (deocamdată) timbrele sale vechiul Păltiniș